

TOPORIŠIČEVO RAZUMEVANJE IN OPIS KATEGORIJE GLAGOLSKEGA VIDA V LUČI NEKATERIH NOVEJŠIH SPOZNANJ

Domen Krvina

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Ljubljana

UDK 811.163.6'366.58:929Toporišič J.

Razmišljanja o glagolskem vidu v slovenščini in njegov opis predstavljajo pri Toporišiču sorazmerno majhen, a vendarle ne zanemarljiv delež njegovega obsežnega jezikoslovnega opusa. Med pomembnejša dognanja pri opisu glagolskega vida kot slovnične kategorije sodi njegova ločitev od vrst glagolskega dejanja in opredelitev slovničnega pomena dovršnika (DV) glede na nedovršnik (NDV). Pojem *vidski par* Toporišič ob sprotni uporabi eksplicitno definira le v *Enciklopediji slovenskega jezika*.

Toporišič, glagolski vid, slovenščina, opis, nedovršnik, dovršnik

Toporišič's reflections on Slovene verbal aspect and its description represent a relatively small, but not negligible proportion of his extensive linguistic oeuvre. Two of the significant developments in the description of verbal aspect as a grammatical category are its separation from *Aktionsart* and the definition of grammatical meaning of the perfective in relation to imperfective verbs. Although the term *aspectual pair* is frequently used by Toporišič, it remains undefined until his work *Encyclopaedia of the Slovene Language*.

Toporišič, verbal aspect, Slovene, description, imperfective, perfective

1 Uvod

Toporišič se problematike glagolskega vida v slovenščini prvič podrobneje loteva v prispevku *O aspektnih premenah v slovenskem knjižnem jeziku* (1960), ki je – kot na začetku omenja avtor sam – bolj praktične, poučevalne in manj analitične narave, pa vendar v odnosu do predhodnih ugotovitev, zlasti tistih v Bezlajevih *Doneskih k poznavanju glagolskega aspekta* (1948) in v slovnici štirih (Bajec, Kolarič, Rupel 1956), odpira vrsto pomembnih vprašanj. Tako kljub ne povsem jasni oddelitvi razlike med enkratnimi in enosmernimi ter večkratnimi ali večsmernimi dejanji istega vida (tip *nesti* : *nositi*; oboje NDV) – ki jo pozneje imenuje določnost glagolskega dejanja (prim. Toporišič 2004: 351) – od problematike glagolskega vida na začetku prispevka (prim. Toporišič 1960: 198–199) v nadaljevanju Toporišič ugotavlja, da se »splača o vidskih razlikah razmišljati samo pri istem osnovnem pomenu« (prav tam: 199). Avtor opozarja tudi na neustreznost pogostega¹ sklepanja o trajnosti (durativnosti) ali ponavljalnosti (iterativnosti), pa tudi začetni, trenutni ali končni dovršnosti dejanja zgolj iz

¹ Prim. npr. v slovnici štirih: »Slovenski glagol nam **že sam po svoji podobi** pové, kako dejanje v času poteka, ali traja dlje časa ali se ponavlja ali je samo trenutno. To glagolsko **oblikovno posebnost** imenujemo z drugimi slovanskimi jeziki vred *glagolski vid*« (Bajec, Kolarič, Rupel 1956: 167; poudaril D. K.).

morfemske sestave glagola brez pravega upoštevanja skladenjske in besedilne ravni (prim. prav tam: 198–201). Kljub ugotovitvi, da vidska razlika zares izstopa le pri istem neslovničnem pomenu dveh glagolov, Toporišič v nadaljevanju prispevka predpanske DV v odnosu do izhodiščnih nepredpanskih NDV obravnava ne glede na (ne)prisotnost te lastnosti, na kar opozarja tudi sam (prim. prav tam: 203).

2 Oddelitev vrst glagolskega dejanja in opis glagolskega vida kot slovnične kategorije

Prvi celostni opis glagola kot besedne vrste in glagolskega vida kot slovnične kategorije ter obenem drugih pomenskih lastnosti, ki jih nekatera (ne pa vsa, kot velja za slovnični pomen) dejanja izražajo in jih Toporišič imenuje vrste glagolskega dejanja,² prinaša članek *Poizkus modernejše obravnave glagolskih kategorij* (1967a). Ta opis se nato ali brez sprememb – v priročniku *Slovenski knjižni jezik 3* (1967b) – ali z manjšimi spremembami in dopolnitvami, zlasti pri opredelitvi slovničnega pomena DV in NDV (v *Slovenski slovnici* 1976), ohranja v nadaljnjih Toporišičevih opisih glagolskega vida v slovenščini.

K vrstam glagolskega dejanja Toporišič (prim. 1967a: 122–123) prišteva določnost (tip *iti* : *hoditi* in *nesti* : *nositi*), prehajanje v stanje : prehod v stanje : stanje (npr. *legati* : *leči* : *ležati*), +/– kavzativnost oz. povzročanje dejanja glede na njegovo izkušanje (npr. *siveti* : *siviti* ‘delati, da drug postaja siv’ in *piti* : *pojiti* ‘delati, da drug pije’) in +/– usmerjenost dejanja pri zaznavah (npr. *poslušati* : *slišati*). Faznosti (pri dejanju je izpostavljena njegova začetnost, končnost ali trenutnost) in trajnosti/ponavljalnosti (razen pri določnosti) dejanja Toporišič k vrstam glagolskega dejanja izrecno ne prišteva, jih pa enako kot te izloča iz opisa slovničnega pomena kategorije glagolskega vida (prim. prav tam: 120, zlasti opomba 12).

Podroben opis pomenskih lastnosti (ki za razliko od slovničnih veljajo le za posamezne tipe glagolskih dejanj) vrst glagolskega dejanja je ob »razbremenitvi« glagolske semantike vsega le za posamezne tipe dejanj značilnega omogočil natančno opredelitev slovničnega pomena DV glede na NDV in s tem glagolskega vida kot slovnične kategorije.³ Podobno velja npr. za Isačenkov strukturalistični opis v primerjalnem rusko-slovaškem opisu *Stroj ruskega jezika v sopostavitvi s slovaškim* (prim. Isačenko 1960: 130, 136–143, 176–207). V nasprotju z Isačenkovo, ki kot slovnični pomen DV glede na NDV izpostavlja celostnost dejanja (dejanje, videno kot zgoščeno, z začetkom, koncem in vsem vmes; prim. prav tam: 131, 133–136), Toporišič (1967a: 120) kot slovnični pomen DV navaja zgolj, da »podaja dovršenost dejanja« (torej brez opredelitve, kaj natančno je ta »dovršenost«). Za NDV pa pravi, da »dovršenosti ne izraža« (prim. prav tam) – podobno kot Isačenko, ki NDV glede na DV tudi ne pripisuje nasprotne vrednosti (torej ne da izraža nedovršenost oz. necelost-

² Jakopin je v prispevku *K tipologiji ruskega in slovenskega glagola* (1966) predlagal poimenovanje »notranji ustroj glagolskega dejanja« (prim. Jakopin 1966: 179), ki pa se ni uveljavilo. Poleg tega se zdi, da bi Jakopin k vrstam glagolskega dejanja (sledeč Isačenkovo) prišteval tudi faznost (prim. prav tam: 179–180).

³ Prim. tudi Jakopin 1966: 179–180.

nost), temveč da celostnosti ne izraža oz. o njej nič ne pove (prim. Isačenko 1960: 131, 133, 135). Zaradi nekoliko tavnološke formulacije, da dovršnik izraža dovršnost dejanja, ki ostaja brez natančnega pojasnila, kaj ta dovršnost je (pri Isačenu celostnost dejanja), se zdi opredelitev slovničnega pomena pri Toporišiču 1967a še nepopolna. Dopolnitev sledi v poznejših opisih glagolskega vida, najprej v *Slovenski slovnici* 1976.

2.1 Slovnični pomen NDV in možnost zgolj poimenovanja dejanja

Kot pojasnilo, zakaj za NDV velja zgolj to, da »dovršnosti ne izraža«, Toporišič (1967a: 120, zlasti opomba 11) navaja, da jo »vendarle kdaj lahko izraža«. Ob sopostavitvi trditvi zvenita protislovno – smiselno si je predstavljati, da NDV (lahko) izraža nevtralizirano vrednost, ki nobene od obeh skrajnih (dovršnost : nedovršnost) ne izpostavlja eksplicitno in tako o dejanju pove le to, da obstaja. To potrjujejo tudi zgledi, ki jih Toporišič navaja kot primer, ko naj bi NDV izražal dovršnost in ga po Toporišičevem mnenju, dodanem sicer šele v zadnjih izdajah *Slovenske slovnice* (prim. Toporišič 2004: 351), rabimo »namesto dovršnika«: *nesel je v mlin, pisal bi ti pismo* (prim. Toporišič 1967a: 120, 1960: 201). V teh primerih se zdi sklepanje »tja je namreč tudi prinesel«, »sporočil bi ti pismo« (prim. Toporišič 1967a: 120, 1960: 201), ki naj pokaže, da gre za dovršno dejanje, zunajjezikovne narave (če za konkretno situacijo vemo, da je dejanje bilo dokončano), sam glagol (NDV) pa ga ne potrjuje. Po drugi strani ne moremo reči, da NDV v tem primeru izrecno izraža potekanje, iztekanje dejanja (oz. da poudarja njegovo trajanje). Tako se zdi Toporišičeva trditev, da NDV (vsaj v teh primerih) dovršnosti ne izraža, povsem ustrezna – toda ne zato, ker bi NDV izražal dovršno dejanje namesto DV, temveč ker vidске vrednosti sploh ne izpostavlja in o dejanju le poroča, ga zgolj poimenuje.

Na lastnost NDV, da dejanje (lahko) zgolj poimenuje – brez izrecnega izpostavljanja njegove vidске vrednosti – je posebej pogosto opozarjalo rusko jezikoslovje, kjer je omenjeni pojav tudi najobširneje opisan (prim. npr. Derganc 2010). Imenuje se *obščefaktičeskoe značenje SV* (dobesedno *splošno-dejanski pomen NDV*) in je zlasti v pretekliku zelo pogost. Kot vidimo iz navedenih Toporišičevih zgledov in kot ugotavljajo nekateri drugi slovenski (prim. Derganc 2010: 74–78) in tuji (prim. Dickey 2000: 100–109) jezikoslovci, omenjeni pojav obstaja tudi v slovenščini, le da je v primerjavi z ruščino precej redkejši in omejen zlasti na glagole s poudarjeno vršilskostjo in hotenostjo dejanja (prim. Derganc 2010: 76–79; Dickey 2000: 100–109; Krvina 2015a: 23, 35). Tako lahko **brez izpostavljanja vidске vrednosti dejanja** rečemo *ta sod je delal res dober sodar, kdo je vabil tega človeka na svobodo* (prim. Toporišič 2004: 351) ali *kdo je danes kupoval kruh* (prim. Derganc 2010: 77), **ne pa tudi** – v naspotju z ruščino – *ali si že kdaj razbijal dragoceno vazo* (malo verjetno, da ne po nesreči), *spoznavala sva se na simpoziju* (nenačrtovano srečanje) (prim. Derganc 2010: 76–77) ali *kot otrok sem padal s tega drevesa, enkrat je dobival ukor zaradi zamude* (prim. Dickey 2000: 101).

Kar se tiče možnosti, da NDV dejansko rabimo za izražanje dovršnega dejanja namesto DV, se zdi v slovenščini izjemno redka, saj ne obstajajo skladenjske in

besedilne okoliščine, kjer bi ob ohranjanju dovršnosti dejanja namesto DV nujno morali rabiti NDV (prim. npr. Krvina 2015a: 248–249). Lahko pa o tem govorimo v ruščini, kjer je taka zamenjava nujna ob prenosu dovršnega dejanja iz neponavljalnosti v ponavljalnost ali (zlasti pri zaporednosti dejanj) iz preteklika v historični sedanjik (prim. Derganc 2003: 68–69, 72–71). Dejanje pri tem ostaja dovršno, čeprav se dovršnost nekoliko zabrisuje zaradi neizrazitosti meja med posameznimi ponovitvami dejanja pri ponavljalnosti ali zaradi možnosti interpretacije posameznega dejanja v zaporedju kot dejanja v trenutku govorjenja (prim. Dickey 2000: 127–132, 137–140, 154) pri historičnem sedanjiku.

Zaključimo lahko, da Toporišič pravilno ugotavlja, da je za najsplošnejši, slovnični pomen NDV najbolje reči, da NDV dovršnosti ne izraža, ne pa le, da izraža nedovršnost – ker lahko o dejanju zgolj poroča brez izpostavljanja vidske vrednosti (npr. *kaj si danes jedel za kosilo*). Kadar NDV izraža nedovršnost, tj. iztekanje, potekanje (trajanje) dejanja (npr. *tri ure je pisal pismo*), pa dovršnosti seveda tudi ne izraža. Toda ne zato, ker bi kdaj – v nasprotju denimo z ruščino – izrecno izražal tudi dovršnost, temveč ker lahko dejanje zgolj poimenuje.

2.2 Razširjena opredelitev slovničnega pomena DV in NDV

V *Slovenski slovnici* 1976 Toporišič dovršnost, ki jo izraža DV, opredeljuje natančneje in tako odpravlja tavnološkost: »dovršni glagoli zaznamujejo po trajanju omejeno dejanje [...], nedovršni omejenost v trajanju dejanja ne izražajo [...]« (Toporišič 1976: 285). Bistvena novost je torej vpeljava pojma trajanja in njegove omejenosti. Pri tem za NDV zaradi prej opisane možnosti zgolj poimenovanja dejanja še vedno velja, da te omejenosti ne izraža – ne preprosto le, da izraža trajanje. Čeprav se omenjanje trajanja pri opisu DV na prvi pogled morda ne zdi najbolj ustrezno, pa primeri predpinskih DV z distributivnim oz. zaporednostnim *po-* (npr. *popadati*, *popokati*, *pozapreti*) ali s *pre-* (pretek skozi vse dejanje, npr. *preživeti vse življenje*) kažejo, da trajanje z DV ni nezdržljivo – seveda pa je omejeno in nikakor ni izpostavljeno. Podobno velja tudi pri opisu DV s celostnostjo (zgoščenostjo dejanja, videnega z začetkom, koncem in vsem vmes). Kot že omenjeno, v slovenščini v nasprotju z ruščino ne obstajajo skladenjske in besedilne okoliščine, v katerih bi bilo NDV ob ohranjanju dovršnosti dejanja obvezno rabiti namesto DV. Zato ob (tudi redki) možnosti zgolj poimenovanja dejanja brez izpostavljanja vidske vrednosti glavno vlogo NDV predstavlja izražanje trajanja (potekanja, iztekanja) dejanja, kar pomeni izrecno vezanost dejanja na več kot eno točko v času. Podobno ugotavlja za slovanski Zahod – tj. slovenščino, češčino in slovaščino – tudi Dickey (prim. 2000: 5, 67, 107–109). Lahko bi rekli, da Toporišičeva razširjena opredelitev slovničnega pomena DV in NDV združuje tako element celostnosti (omejenost dejanja z začetkom in koncem) kot tudi slovensko oz. po Dickeyju zahodno specifiko – vezanost NDV predvsem na izražanje trajanja oz. najsplošnejše neizražanje omejenosti po trajanju.

3 Vidski par

Opisi glagolskega vida v slovenščini pred Toporišičem se vprašanja vidskega para sploh ne dotikajo.⁴ Pri Toporišiču (1960: 199) najdemo navedbo, da se »splača o vidskih razlikah razmišljati samo pri istem osnovnem pomenu«, problem vidskega para pa nato ni razdelan. V članku *Poizkus modernejše obravnave glagolskih kategorij* (Toporišič 1967a: 122) je pojem vidski par najprej uporabljen ob koncu opisa tvorbe NDV iz (zlasti predponskih) DV, češ da »vsi glagoli nimajo takih vidskih parov«. Kot primer sledi nekaj predponskih DV, ki nimajo NDV izpeljank (npr. *glodati* : *preglodati*; *preglodavati). Od tod lahko sklepamo, da o pravi vidski parnosti med nepredponskim NDV in predponskim DV ne moremo govoriti. Na to nas napeljuje tudi Toporišičeva pripomba, da se v teh primerih »izrazimo [...] več ali manj približno« (prav tam) – z dodatnim pojasnilom, da bi lahko govorili o »dejanskih vidskih parih«, za razliko od tistih, ki so tvorjeni z izpeljavo (NDV iz DV) in so »čisti vidski pari« (prim. Toporišič 1967a: 122, opomba 17). Takšno razumevanje vidskega para se v znatni meri ujema z Isačenkovim, ki pod pojem vidskega para uvršča le odnos med DV in NDV, ki so iz prvih tvorjeni z izpeljavo (npr. *izpisati* : *izpisovati*), ker da je zgolj v tem odnosu razlika le v slovničnem pomenu (+ celostnost : Ø celostnost); v odnosu med nepredponskimi NDV in predponskimi DV (npr. *pisati* : *napisati*) pa je vedno vsaj minimalna neslovnična pomenska razlika (prim. Isačenko 1960: 137–140, 155–167, 175–201). Tudi v ruskem jezikoslovju se je vprašanje vidskega para, pri izdelavi slovnice in drugih priročnikov prisotno sicer izraziteje kot v slovenščini, začelo natančneje, sistemsko obravnavati sredi 20. stoletja, zlasti pri Isačenko in Maslovu. Zadnji je za ruščino postavil tudi kriterije za določanje vidskih parov, temelječe na nujnosti zamenjave DV z NDV pri prenosu dovršnega dejanja v ponavljajnost ali historični sedanjik (prim. Derganc 2003: 68–69, 72–71; Dickey 2000: 46–47).

V *Slovenski slovnici* 1976 pri uporabi pojma vidski par glede na Toporišič 1967a ni nobenih razlik, odsotna pa je pripomba o »dejanskih« in »čistih« vidskih parih (prim. Toporišič 1976: 287–288). Ponekod – zlasti pri opisu vidske rabe v zanikanem velelniku – se pojavlja še pojem »čiste vidske dvojice«, verjetno kot ekvivalent »čistim vidskim parom« (prim. prav tam: 333). Ker gre za slovnico, bi bila ob uporabi pojma vidski par zaželeno tudi njegova natančna opredelitev, ki pa je ni niti v zadnji izdaji (2004). Najdemo jo le v *Enciklopediji slovenskega jezika*:

To sta istopomenski glagolski dvojici, ki se med seboj ločita le po tem, da dovršni člen zaznamuje omejeno dejanje [...], nedovršni pa o tem ne daje obvestila (menimo pa, da zaznamuje neomejenost). Vidsko nasprotje se izraža samo z glagolskimi priponami (*predelam* – *predelujem*) [...] Kadar takih čistih parov ni, si k danim dovršnikom zamišljamo manj popolne nedovršnike, npr. *podkovati* (*konja*) – *kovati* (*k.*) [...] (Toporišič 1992: 353).

⁴ Posredne namige lahko najdemo v poglavju Verba perfectiva und imperfectiva v Miklošičevi primerjalni slovnici slovanskih jezikov, kjer je pri supletivnosti za DV in NDV podan en latinski ustreznik: »*delati* und *storiti facere* [...] *govoriti* und *reči dicere*« (prim. Miklošič 1868–1874 IV: 284).

Ta definicija združuje in povzema vse do zdaj navedeno, tako o slovničnem pomenu DV in NDV kot o odnosu med njima v vidskem paru glede na medsebojno tvorjenost. Opozorimo, da pri tej opredelitvi slovničnega pomena DV in NDV ni trajanja – ostaja le omejenost, kar opredelitev od začetne dovršnosti (Toporišič 1967a) preko omejenosti po trajanju (Toporišič 1976) v znatni meri približuje Isačenkovi (1960) opredelitvi s celostnostjo (dejanje, videno kot zgoščena celota z začetkom, koncem in vsem vmes). Z »menimo pa, da zaznamuje neomejenost«, Toporišič nakazuje, da je najpogostejša vloga NDV (ob redkejši možnosti zgolj poimenovanja dejanja brez izpostavljanja njegove vidске vrednosti) izražanje iztekanja, potekanja (trajanja) dejanja. Uporaba pojma *vidsko nasprotje* predstavlja nedoslednost, saj slednje navadno pomeni le razliko v slovničnem vidskem pomenu brez nujnosti ujemanja v neslovničnem pomenu (prim. Krvina 2015a: 55; Merše 1995: 29, 46–49). Prav tako pozornost zopet pritegne opozarjanje na obstoj tako »čistih parov« kot »manj popolnih nedovršnikov« oz. v Toporišič 1967a »dejanskih vidskih parov«. Za zaključek skušajmo pojasniti, kaj želi Toporišič s tem povedati.

3.1 »Dejanski«, »manj popolni« vidski pari in (ne)absolutnost pomenskega ujemanja

Toporišičevo opozarjanje na »čiste« in »dejanske« vidske pare (sicer le glede na tvorjenost), pa tudi npr. leksikološko-leksikografske ugotovitve Apresjana (prim. 2006: 62–64, 65–69, 89–92) in ne nazadnje praksa SSKJ, kjer se vidski pari niso prikazovali, nas napeljujejo na misel, da bi pri vidskem paru ob kategorialni vidski razliki raje kot o polni izenačenosti preostalih pomenskih sestavin govorili o veliki pomenski zbližanosti obeh členov (vsaj v enem pomenu), pri kateri se pomenska (v nekategorialnih pomenskih sestavinah) razlika bliža 0, kategorialna vidska pa prav zato izstopa. Tako lahko razumemo tudi Toporišičevo trditev iz leta 1960, da se spleča o vidskih razlikah razmišljati samo pri istem osnovnem pomenu. Takšen pristop v pojem vidskega para vključuje tudi odnos med nepredponskimi NDV in njihovimi sestavljenkami (npr. *pisati* : *napisati*), kadar je predponsko obrazilo zaradi svoje večsmernosti/večtočkovnosti pomensko dovolj široko, da le izpostavlja pomensko sestavino, ki je navzoča že v nepredponskem NDV, npr. *brisati* (večsmernost po površini) : *pobrisati* (prim. Krvina 2015a: 103–106, 2015b: 122). Ker izhodiščni (Toporišičev, Isačenkov) pogled na vidski par vanj vključuje le odnos med zlasti predponskimi DV in izpeljankami (NDV) iz njih, bi morda za boljše razločevanje opisanega širšega pogleda na vidski par od izhodiščnega zanj veljalo vpeljati tudi novo poimenovanje, npr. *vidsko razmerje* (prim. Krvina 2015a: 51–56, 2015b: 113–119, 123–126).

Literatura

- APRESJAN, Jurij D., 2006: *Jazykovaja kartina mira i sistemnaja leksikografija*. Moskva: Jazyki slavjanskih kul'tur.
- BAJEC, Anton, KOLARIČ, Rudolf, RUPEL, Mirko, 1956: *Slovenska slovnica*. Ljubljana: DZS.
- DERGANČ, Aleksandra, 2003: Nekaterne razlike v rabi dovršnega oz. nedovršnega vida v ruščini in slovenščini. *Slavistična revija* 51/posebna številka. 67–79.

- DERGANČ, Aleksandra, 2010: Še nekatere razlike v rabi glagolskih vidov v ruščini in slovenščini. *Slavistična revija* 58/1. 73–80.
- DICKEY, Stephen M., 2000: *Parameters of Slavic Aspect. A Cognitive Approach*. Stanford, California: Center for the Study of Language and Information.
- ISAČENKO, Aleksandr V., 1960: *Stroj ruskogo jazyka v sopostavlennii s slovackim: Morfologija I–II*. Moskva: Jazyki slavjanskoj kul'tury.
- JAKOPIN, Franc, 1966: K tipologiji slovenskega in ruskega glagola. *Jezik in slovstvo* 11/6. 176–182.
- KRVINA, Domen, 2015a: *Glagolski vid v sodobni slovenščini. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- KRVINA, Domen, 2015b: Vidsko razmerje in vidskorazmerni potencial predpinskih obrazil v slovenščini. *Slovenski jezik – Slovene linguistic studies* 10. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- MERŠE, Majda, 1995: *Vid in vrstnost glagola v slovenskem knjižnem jeziku 16. stoletja*. Ljubljana: SAZU.
- MIKLOŠIČ, Fran, 1868–1874: *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen*. Wien: Leopold Sommer & Comp.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1960: O aspektnih premenah v slovenskem knjižnem jeziku. *Jezik in slovstvo* 5/7. 198–204.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1967a: Poizkus modernejše obravnave glagolskih kategorij. *Jezik in slovstvo* 12/4. 117–127.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1967b: *Slovenski knjižni jezik* 3. Maribor: Obzorja.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1976: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- TOPORIŠIČ, Jože, 2004: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.